

Θάνος Δραγούμης

φαγείο αλονίκης

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ



Ε Π Π Η Ν Ι Κ Η Π Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Σφαγείο Σαλονίκης**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Θάνος Δραγούμης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Χρυσούλα Τσιρούκη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Ι. Πέππας ΑΒΕΕ
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Θάνος Δραγούμης, 2011
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2011

Πρώτη έκδοση: Φεβρουάριος 2011, 3.000 αντίτυπα

ISBN 978-960-496-086-6

Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοΐου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

Θάνος Δραγούμης

Σφαγείο Σαλονίκης



ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ ΔΙΑΒΕΤΟΥΝ
0,10 €
ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥΣ
ΣΕ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΙΣ ΣΚΟΠΟΥΣ
ΓΙΑ ΟΛΟ ΤΟ 2011

Στην Άντζελα, φυσικά

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γλυκοχαράζει η μέρα. Ένα σμάρι πουλιά βουτά στο Θερμαϊκό, τσιμπολογά τη μαρίδα και το σκουπιδαριό. Είναι τα τυχερά. Άλλα πλάσματα του Θεού σκαλίζουν μέρες ολόκληρες κάδους γεμάτους σάπιες λεμονόκουπες και μουχλιασμένα κόκαλα και δε βρίσκουν ούτε μία μπουκιά να βάλουν στο στόμα τους, να στυλωθούν στα πόδια τους, να ζήσουν μερικές ώρες ακόμα.

Τραβάω κατά τη μεριά του Σπίνου, στο μπουγατσάδικο πίσω από την πλατεία Ελευθερίας, μες στα στενά με τις αποθήκες ελαίων και βουτύρων, όταν υπήρχαν έλαια και βούτυρα. Ο Σπίνος, κατά κόσμον Ιορδάνης Σουκουρτζόγλου, μέγας τεχνίτης της σαλονικιώτικης μπουγάτσας, διατηρεί μαγαζάκι με ειδική άδεια λειτουργίας από τις γερμανικές Αρχές Κατοχής. Μια φορά πήγα στη ζούλα λίγα κομμάτια ζεστή, μοσχομουριστή μπουγάτσα στην Κομαντατούρ, στο λοχαγό Φράιν, και τρελάθηκε, δεν είχε ξαναβάλει στο ασπρουλιάρικο, άριο στόμα του τέτοιο γλύκισμα. Σε σύγκριση με τη φρέσκια μπουγάτσα Σαλονίκης, το στρούντελ του έμοιαζε έτσι όπως το είπε κατά λέξη: *σαν χτικιάρης μπρος σε Εβραίο έμπορο.*

«Γκουτ!» μουρμούριζε ο Φράιν και χλαπάκιαζε χαμογελαστός.
«Γκουτ! Γκουτ!»

Αυτό ήταν. Με δυο τρία ξερά και γλυκαμένα «γκουτ» ο Σπίνος χρίστηκε επίσημος προμηθευτής πρωινού της Γκεστάπο και κόλλησε στο λιγδιάρικο τζάμι της παράγκας του το ειδικό σήμα ελεύθερης λειτουργίας. Έκτοτε, με βλέπει τουλάχιστον σαν σωτήρα του και πάντα έχει κρατημένο το καλύτερο κομμάτι για πάρτη μου. Τζάμπα, εννοείται.

«Την πόρτα! Κλείσε την πόρτα!» ακούστηκε βιαστική η βραχνή φωνή του απ' το βάθος του μακρόστενου μαγαζιού.

«Τι έγινε, ρε Σπίνο; Τη νύχτα το δουλεύεις το μαγαζί χαμάμ;» ρώτησα βουτώντας στη ζέστη των φούρνων που έψηναν τις μπουγάτσες και κοιτάζοντας τα παρτάλια με τα οποία είχε φράξει κάθε ρωγμή στα κουφώματα και κάθε ράγισμα στα σανίδια της παράγκας που είχε για εργαστήριο παρασκευής. «Η κρυώνεις τόσο πολύ;»

«Όχι, ρε καρντάση», είπε γελώντας και σκούπισε με ένα πατσαβούρι την αναψοκοκκινισμένη και ιδρωμένη φαλάκρα του. «Απλώς, όταν βάζω τα ταψιά στο φούρνο, μυρίζει όλη η περιοχή και μαζεύεται εδώ μπροστά κάθε λιμασμένος από Βαρδάρη μέχρι Ντεπό. Τι να τους κάνω μετά; Πονάει η ψυχή μου να τους βλέπω να ψοφάνε απ' την πείνα μπρος στην πόρτα μου».

«Ενώ παραδίπλα στ' αρχίδια σου», του είπα γελώντας παγωμένα.

Γέλασε κι αυτός και με κοίταξε στραβά με το στόμα του ανοιγμένο από την περιέργεια.

«Είσαι καλά, ρε Στέφο;»

«Προσπαθώ».

«Κομμένο σε βλέπω».

«Τι εννοείς;»

«Στο πρόσωπο».

«Αφού δεν είμαι στη μέση, πάλι καλά να λες».

Το προηγούμενο βράδυ, τι βράδυ δηλαδή, περασμένα μεσάνυχτα, ολοταχώς για ξημέρωμα, στο καμπαρέ μας, στην *Αρζεντίνα*, το γλέντι πήγαινε γαϊτάνι. Το γλέντι, το πιωτό και το μουνί. Αυτά τα τρία έφταιξαν για ό,τι έγινε. Αλλά όχι με αυτή τη σειρά.

Από νωρίς, πέντ' έξι Γερμανοί αξιωματικοί της Γκεστάπο γιόρταζαν τα γενέθλια ενός μαλάκα απ' αυτούς που έχουν μια ζωγραφισμένη νεκροκεφαλή στο καπέλο τους και μια εκατοστή πραγματικές αφημένες πίσω τους. Μαζί κι αντάμα τα ντόπια τσιράκια τους, καμιά δεκαριά κοπρόσκυλα λιμανίσια που πήραν στα χέρια τους όπλα από τα υπόλοιπα της Βέρμαχτ, φόρεσαν κι ένα μαύρο μπερέ με εθνόσημο και το έπαιζαν προστάτες της πατρίδας. Με το *Λιλί Μαρλέν* να παίζει στο γραμμόφωνο και μια τσιτσιδωμένη πουτάνα πάνω στα πόδια τους, οι φρίτσηδες ξελαρυγγίζονταν τραγουδώντας ναζιστικά εμβατήρια και πίνοντας στην υγεία του Φύρερ τους. Οι παρακατιανοί δούλοι τους από πίσω έκαναν μόκο, έπιναν τα ούζα τους και καρτερούσαν να ξεκουμπιστούν τα αφεντικά τους για να βάλουν χέρι στο κωλομέρι. Γύρω στη μία, οι ατσαλάκωτοι με τις μαύρες στολές σηκώθηκαν να φύγουν τσαλακωμένοι σαν κωλόχαρτα δημόσιου ουρητηρίου, τύφλα στο μεθύσι και ζαλισμένοι απ' τα ντουμάνια.

Τότε ήταν η ώρα που οι κουραδόμαγκες τράβηξαν στα μπροστινά τραπέζια, κάθισαν στη θέση των αφεντικών τους, άλλαξαν στο γραμμόφωνο το *Λιλί Μαρλέν* με το *Χαρικλάκι* κι έπιασαν να τραγουδάνε τους σεβντάδες τους. Άναψαν τα τσιμπούκια τους με το ψιλοκομμένο Προύσσης, γέμισαν τα ποτήρια τους με το παρατημένο εκλεκτό κονιάκ των Γερμανών κι έβαλαν τις πουτάνες μας να κουνιούνται και να λυγιούνται μπρος στα τσιμπλιάρικα μάτια τους.

«Μάγκεψε η μουνόψειρα και βγήκε απ' το βρακί», μουρμούρισε ο Αποστόλης, ο συνέταιρός μου, τραβώντας τις γραμμές της κατανάλωσης στα τεφτέρια του πίσω από τον πάγκο και το κου-

τί της είσπραξης όπου φυλούσε τα κατοχικά εκατομμύρια ο λοχίας Κούσνερ, ο τρίτος συντάιρος στο καμπαρέ που κρατούσαμε στο Βαρδάρη, στην Μπάρα, στα πουτανάδικα. Λόγω της σχέσης μας με τους Γερμανούς και την προτίμησή τους στο μαγαζί μας, είχαμε πάρει *άουσβαϊς*, ειδική άδεια, για να παραμένουμε ανοιχτά και μετά την ώρα απαγόρευσης κυκλοφορίας στις δώδεκα, με κλεισμένα όλα τα κεπέγκια για να κρατάμε τη συσκότιση.

Η ώρα περασμένη, αλλά μες στο μαγαζί γλέντι, πιτό και πατιρντί τρικούβερτο. Οι ταγματасφалίτες, μέχρι προχτές απόβλητοι και μιάσματα της κοινωνίας, οι πιο πολλοί μαχαιοβγάλτες του κερατά, που τους έφτυνες και λυπόσουν τη ροχάλα σου, τώρα είχαν γίνει μεγάλοι και τρανοί. Μπούκαραν σε σπίτια, λιάνιζαν στο ξύλο όποιον τους στραβοκοιτούσε, εκτελούσαν κανέναν φουκαρά έτσι, για να εξασκούνται στη σκοποβολή επί πραγματικών στόχων, μάντρωναν Εβραίους, έβαζαν χέρι στις περιουσίες τους, βασάνιζαν όποιον είχαν άχτι από τα προπολεμικά χρόνια, βίαζαν, ξυλοφόρτωναν και βασάνιζαν. Με δυο λόγια, *γαμούσαν κι έδερναν*.

Εμάς μας ενδιέφερε το πρώτο από τα δύο.

Στο κάτω κάτω, μαγαζάτορες ήμασταν κι αυτό πουλούσαμε.

Γύρω στις τρεις θα ήταν, η κατάσταση είχε γίνει κάπως σαν το Στάλινγκραντ· οι χαμαλαραίοι, τρελαμένοι απ' το πιτό και το χασίσι, ορμούσαν κατά κύματα, κι οι πουτάνες μας, δασκαλεμένες από μας να κρατούν σφιχτά τα μπούτια τους μέχρι να στραγγίξουν όλο τον παρά, αμύνονταν θαρραλέα. Εγώ, ο Αποστόλης κι ο Κούσνερ κοιτούσαμε με προσοχή κι ελέγχαμε, ο καθένας στο πόστο του. Ο Κούσνερ να φυλάει το κουτί της είσπραξης, ο Αποστόλης να σημειώνει την κατανάλωση κι εγώ να προσέχω μη γίνει καμιά ζημιά στο εμπόρευμα. Εντάξει, εκτός από κορμιά πουλούσαμε και ποτά, αλλά αν πάθαιναν καμιά ζημιά τα

πρώτα, τα δεύτερα μονάχα τους δε θα είχαν καμιά τύχη. Στο κάτω κάτω, τόσα στόματα ζούσαν απ' τα κορίτσια μας.

«Μου 'ρχεται να ξεράσω και μόνο που τους βλέπω», μουρμούρισε εκ νέου ο Αποστόλης, κοιτάζοντας τη σάλα με το πρόσωπο ξινισμένο απ' τη σιχαμάρα. «Μέχρι πότε θα αντέχω να βλέπω αυτές τις αηδίες;»

«Μέχρι να ξεκουμπιστούν. Υπολόγισε σε καμιά ώρα», του είπα κοιτάζοντας το ρολόι μου. «Ή σε κάνα δυο χρόνια, όταν οι Γερμανοί θα χάσουν τον πόλεμο».

«Δυο χρόνια; Δυο χρόνια έτσει;» στράβωσε και μου έδειξε τη σάλα προτού φτύσει στα ροκανίδια του πατώματος, μια που δεν μπορούσε να φτύσει στα μούτρα αυτών που γλεντούσαν στην αίθουσα.

Δυο τρία γομάρια είχαν στρώσει τις καρέκλες τους ένα γύρο, είχαν βάλει ανάμεσά τους τη Μαρικόρα την αφράτη, την είχαν σοβαντίσει με βρεμένη ζάχαρη και την περνούσαν από στόμα σε στόμα, γλείφοντας τις ζαχαρωμένες καμπύλες της. Άλλοι, πέντε έξι, είχαν ανεβάσει τη Σοφίτσα σε ένα τραπέζι, την είχαν ξαπλώσει πάνω σε μια λαμαρίνα κι έπαιζαν μπαρμπούτι. Αράδιαζαν μπροστά τους από μια χούφτα τσιρονίκια, κατοχικά εκατομμύρια, κι έπειτα τη στριφογυρνούσαν σαν ανεμοδείκτη. Όποιος είχε την τύχη να τον κοιτάξει το ορθάνοιχτο πράμα της Σοφίτσας έπαιρνε όλα τα πονταρίσματα πάνω απ' το τραπέζι.

Τέλος, το πιο νέο από τα κορίτσια μας, η Φρόσω, έκανε παρέα σε δυο καλόπαιδα που δεν ήταν ταγματасφαλίτες της σειράς. Ήταν ο Σωκράτης Γιαγτζής, που είχε φτάσει έφηβος από τη Σμύρνη στη Σαλονίκη με τον ξεριζωμό, από καλή οικογένεια και πάστα, με τα αριστοκρατικά σχολεία του, με τους χοροδιδασκάλους και τα πιάνο του, με τις ξένες γλώσσες του, πρώτη και καλύτερη ανάμεσά τους τη γερμανική. Προτού ακόμα κρυσώσουν οι μηχανές των Πάντσερ που έμπαιναν νικηφόρα στην πόλη τον

Απρίλη του '41, ο Γιαγτζής πέρασε την πόρτα της Κομαντατούρ στην πλατεία Δημοκρατίας κι έδωσε αμέσως το «παρών», δηλώνοντας λάτρης του Γκαίτε και του Βάγκνερ, με εξαιρετική γνώση της γερμανικής γλώσσας, πράγμα που πολύ εκτιμήθηκε στα ματωμένα υπόγεια του κτιρίου που συναγωνίζονταν στα ίσα τα χασαπιά στο Καπάνι. Αυτός ήταν ο πιο επικίνδυνος από όλους, ήξερε τον Μαξ Μέρτεν¹ αυτοπροσώπως και ήταν κώλος και βρακί με το γραμματέα του, τον Μάισνερ. Δίπλα στον Γιαγτζή καθόταν κι ο Χανς Φρεχτ, ένας λεπτεπίλεπτος Γερμανός δημοσιογράφος του DNB, του Γερμανικού Γραφείου Ειδήσεων, που δούλευε στη ναζιστική εφημερίδα *Νέα Ευρώπη* και φαινόταν πως γούσταρε τρελά τον Σμυρνιό δανδή και πολύ θα του καλάρεσε να του σφυρίξει ο δικός μας δυο τρία σονέτα του Βάγκνερ στα λευκά κι ανήλιαγα κωλομέρια του.

Η ώρα περασμένη πια, κόντευε τέσσερις, οι περισσότεροι ταγματασφαλίτες την είχαν κοπανήσει, τρεις από δαύτους είχαν απομείνει μονάχα στο μαγαζί και περιμέναμε στωικά να πηδήξουν τη Μαρικήρα και τη Σοφίτσα για να κατεβάσουμε διακόπτες και ρολά και να πάμε για ύπνο· η υπηρεσία ανοίγει τα δικά της στις οκτώ και με θέλει εκεί απίκο και προσοχή.

Τότε, ανάμεσα σε δυο χασμουρητά κι ένα σιχτίρισμα στο πιότο, που έκανε τα πουλιά των ταγματασφαλιτών να κελαηδάνε πιο αργά κι από τεμπέλικα αηδόνια, ο Μήτσος ο κουτσός, που περίμενε τη σειρά του να πάρει μεζέ, βαρέθηκε να περιμένει να τελειώσουν οι δυο *συνάδελφοι* κι είπε να μη μένει με το πουλί στο χέρι. Έβαλε λοιπόν το χέρι του στο σακούλι που κρατούσε στην εσωτερική τσέπη του σακακιού του κι έβγαλε μια χούφτα τζοβαΐρια. Άστραψε το μάτι μου απ' τα χρυσάφια, θαρρείς και φώτισε το μαγαζί. Κοιτούσα τα κοσμήματα στο λιγδιάρικο, μαυριδερό χέρι του και δεν το πίστευα. Ανάμεσα από τα δάχτυλά του κρεμόταν μια χρυσή αλυσίδα χοντρή σαν κυνηγόσκυλου και

στην άκρη της ήταν περασμένο ένα Άστρο του Δαβίδ με πέντε ρουμπίνια σαν νταμάρια στις πέντε μύτες των ακτίνων του.

«Ποια Εβραία την κλαίει...» μουρμούρισα καθώς τον κοιτούσα περιέργως και ανήσυχος να πλησιάζει με απτάλικά αλλά βιαστικά βήματα το τραπέζι στα αριστερά.

Ο Μήτσος ο κουτσός, με μια κίνηση που προσπάθησε αξιοθρήνητα να μοιάσει με παθιασμένη κινηματογραφική σκηνή από αυτές που έπαιζε προπολεμικά το *Αλκαζάρ*, πέρασε το εβραϊκό μενταγιόν στον κρινάτο λαιμό της Φρόσως κι έπειτα χαμογέλασε με τα μαύρα λειψά δόντια του, μούγκρισε κάτι ακατάληπτο και τράβηξε κατά το μέρος του την άβγαλτη σταρόχρωμη νταρντάνα που είχε φέρει η Μαρικόρα απ' το συνοικισμό κι ήταν ακόμα μαθητευόμενη, χωρίς να έχει κολλήσει δηλαδή ούτε ένα ένσημο ανάσκελα. Ήτοι, παρθένα, αν όχι εν συνόλω, τουλάχιστον στο επίμαχο σημείο που καρτερούσε να το παραδώσει αμόλυντο κι ανέγγιχτο στο στεφάνι της όταν θα τελείωνε η Κατοχή και θα εξέλειπε η ανάγκη κι η πείνα που την έβγαλαν στο κλαρί.

Κιχ δεν πρόλαβε να κάνει η μικρή καθώς ο Μήτσος, με μια ακαριαία κίνηση πορτοφολά, τη σβέκωσε κάτω απ' το ξανθό μαλλί, τη γονάτισε μπροστά του, της πίεσε τα βελούδινα υπερυψωμένα ζυγωματικά με τη λιγδιασμένη χερούκλα του κι έχωσε το πράμα του στο ανοιχτό στόμα της. Τα μάτια της Φρόσως πετάχτηκαν απ' τις κόγχες τους και το πρόσωπό της έγινε μεμιάς άσπρο σαν τουλουμοτύρι. Δάκρυα άρχισαν να τρέχουν στα μάγουλά της και άηχοι, για ευνόητους λόγους, λυγμοί τράνταζαν το τροφαντό της στήθος.

Ο Σωκράτης Γιαγτζής πετάχτηκε πάνω χωρίς δεύτερη σκέψη. Αντίθετα από τη Φρόσω, το δικό του πρόσωπο είχε γίνει σαν να άναψαν μέσα στο κεφάλι του όλες μαζί οι φωτιές που έκαναν στάχτη την πατρίδα του πριν από μια εικοσαετία. Ο ευγενής νέος, τρόπος του λέγειν, χαφιάς και καλά σαράντα πατημένα ο τύπος,

κανάκευε κι έθρεφε το Φροσάκι για να το προσφέρει σαν έδεσμα στο μεγάλο αφεντικό του, τον Μαξ Μέρτεν, που το 'χε κάνει τάμα στον Άγιο Γκέμπελς να γαμάει μόνο ξανθές παρθένες μη και μολυνθεί ο καθαγιασμένος άριος πούτσος του.

«Άσ' την κάτω, ρε ψωριάρη!»

«Τι είπες;»

Ο κουτσός, δεξί χέρι του περιβόητου ταγματасφалίτη Γεωργίου Πούλου², δεν πίστευε στ' αυτιά του με τη θρασύτητα του αδύνατου άντρα. Ο ίδιος ήταν βέβαια κοντός, θα μπορούσε κανείς να παίξει μπαρμπούτι πάνω στην κασίδα του, αλλά όσος ήταν στο ύψος άλλο τόσο ήταν και στο πλάτος. Στα νιάτα του είχε ξεφορτώσει ίσαμε δέκα αμπάρια στο λιμάνι και στο ποινικό μητρώο του είχε φορτώσει ίσαμε πέντε χρόνια που τα είχε ξοφλήσει χαζεύοντας τη Σαλονίκη από ψηλά, απ' το Γεντί Κουλέ.

«Άσε κάτω την κοπέλα, ρε σακάτη!»

Αυτό ήταν. Ο Σωκράτης ξεστόμισε τη μοιραία κουβέντα. Μέχρι να τελειώσει την πρότασή του, με μια κίνηση που θύμιζε σβελτάδα ταχυδακτυλουργού, ο Μήτσος, που παραφρονούσε όταν τον ξεφτίλιζαν για την αναπηρία του, και μάλιστα μπροστά σε κόσμο, τον φιλοδώρησε με μια δίκοπη φαλτσέτα που του έκανε το λαιμό σαν φέτα για αρμένικο παστουρμά. Η λέξη «σακάτης» θα ήταν η τελευταία που ξεστόμιζε στη ζωή του ο φον Γιαγτζής, λιμοκοντόρος Σμυρνιός και κολομπάρας Σαλονικιός.

Όταν ο Χανς πετάχτηκε να βοηθήσει το φίλο και μελλοντικό εραστή του, άρπαξε κι αυτός μια ξυραφιά στην κοιλιακή χώρα, που από δημοσιογράφο τον έκανε αχθοφόρο στο πιτς φιτίλι. Τα χέρια του γέμισαν με μια αγκαλιά έντερα που τα κοιτούσε εμβρόντητος με τα γαλανά του μάτια, πριν τα κλείσει για πάντα.

«Αυτός ο πούστης ο κουτσός θα μας αφήσει χωρίς πελατεία, θα μας το κλείσει το μαγαζί», μουρμούρισε εξοργισμένος ο Αποστόλης, και –άλλο που δεν ήθελε–, παίρνοντας στα χέρια του το γε-

μάτο Λούγκερ του Κούσνερ, σημάδεψε, τράβηξε τη σκανδάλη κι έκανε τον Μήτσο τον κουτσό να κατεβεί πέντε πέντε τα σκαλιά της κόλασης.

Ο Γιαγτζής, με το λαιμό κομμένο να χάσκει σαν ένα δεύτερο στόμα που ξερνούσε αίμα, ο Γερμανός δημοσιογράφος με την κοιλιά ανοιγμένη σαν να του είχαν κάνει καισαρική, ο Μήτσος ο κουτσός ξαπλωμένος φαρδύς πλατύς με τα εβραϊκά κοσμήματα πεταμένα δίπλα του, ανάμεσα στα ροκανίδια του πατώματος, τα κορίτσια μας παγωμένα και με χαμένη τη λαλιά κι οι δυο σύντροφοι του κουτσού να κοιτάνε με γουρλωμένα μάτια μια το φίλο τους και μια την κάννη του Λούγκερ, τρέμοντας χειρότερα από πριν που πηδούσαν τις πουτάνες μας.

Προτού προλάβει κανείς να αντιδράσει, ο Αποστόλης τράβηξε άλλες δυο φορές τη σκανδάλη, στέλνοντας τα χαιρετίσματά του στους δυο ταγματасφαλίτες, που σωριάστηκαν έχοντας στο πρόσωπο ζωγραφισμένη την απορία.

«Θα μας κάρφωναν», μου εξήγησε ψύχραιμα.

«Καήκαμε», του απάντησα ταραγμένα.

«Τουλάχιστον πήγαν χορτάτοι».

«Άμα μάθει ο Πούλος ότι φάγαμε το πρωτοπαλικάρό του, θα μας το κάνει καλοκαιρινό».

«Σιγά μην ασχοληθούμε με αυτό το καθοίκι, τον γερμανοντυμένο! Το πολύ πολύ να του χώσουμε κάνα μασούρι λίρες στην τσέπη και να καθαρίσουμε».

«Με τους Γερμανούς, όμως; Όταν μάθουν ότι σκοτώθηκε ο δημοσιογράφος τους, θα μας λιανίσουν. Αυτοί δεν παίρνουν από μπαξίσια», είπα, προσπαθώντας ταυτόχρονα να ηρεμήσω τον Κούσνερ που έτρεμε σαν το ψάρι δίπλα μου, αλλά και να συμμαζέψω τα κορίτσια που ούρλιαζαν κι έκλαιγαν, θαρρείς και δεν είχαμε σκοτώσει τους πελάτες, αλλά τους πατεράδες τους.

«Μαρικόρα, βγείτε από την πίσω πόρτα και γραμμή στο συ-

νοικισμό. Αμπαρωθείτε και μείνετε εκεί κλεισμένες για καμιά βδομάδα. Το μαγαζί κλείνει για ανακαίνιση και αλλαγή χρήσης».

«Τι ανακαίνιση;» ρώτησε στρυφνά η Μαρικήρα, που σκεφτόταν ήδη πώς θα τη βγάλει από μάζα τη μία εβδομάδα της αναδουλειάς.

«Θα το κάνουμε νεκροθαφτάδικο», της είπα κοφτά και την έσπρωξα μαζί με τις άλλες δύο κατά την πίσω αυλή να φύγουν από τα σύρματα και το ρέμα του Καρούμπα.

«Τι κάνουμε τώρα;» ρώτησε ο Αποστόλης, αφού είχε σβήσει τα φώτα κι εμπάρωσε τις πόρτες.

«Πρέπει να τους εξαφανίσουμε πριν από τα πρωινά προσκλητήρια στα Τάγματα Ασφαλείας και πριν ανοίξουν τα γραφεία της *Νέας Ευρώπης*», είπα στύβοντας το μυαλό μου.

«Κι ό,τι είναι να γίνει πρέπει να γίνει γρήγορα. Σε δυο τρεις ώρες ξημερώνει».

«Πρώτα απ' όλα πρέπει να φύγουν τα πτώματα από το μαγαζί», είπα ψύχραιμα. «Ιδιαίτερα του Γερμανού και του Γιαγτζή. Τους άλλους θα τους πετάξουμε σε κάνα λάκκο με καμιά προκήρυξη του ΕΑΜ³ και τελείωσε, κανείς δε θα ασχοληθεί».

«Μια κουβέντα είναι να φύγουν. Πού να πάνε; Να κουβαλήσουμε τα πτώματα και να τα πετάξουμε σε καμιά γειτονιά μακριά από δω;»

«Αποκλείεται, ξέρεις την τακτική τους», αντέδρασα αμέσως. «Σε όποια γειτονιά βρουν τα πτώματα οι Γερμανοί, δε θα αφήσουν πέτρα για πέτρα, τα αντίποινα θα είναι τρομερά. Θα τους κάψουμε τους ανθρώπους».

Τότε μου ήρθε η ιδέα, μόλις το ξεστόμισα. Το θέμα ήταν να εξαφανίσουμε τα πτώματα, να μην τα βρουν στον αιώνα τον άπαντα, έτσι δεν είναι; Εμείς την κορόιδα, καλά έφαγαν, καλά ήπιαν, καλά πήδηξαν κι έπειτα έφυγαν πριν από το κλείσιμο. Άσε που μπορεί να μην ήξερε κανείς πως είχαν αριβάρει προς τα δω. Οπότε,

θα τη βγάζαμε λάδι. Αρκεί να εξαφανίζαμε τα κουφάρια. Ο Αποστόλης πέταξε την ιδέα να τα δέσουμε σε μια κοτρόνα και να τα φουντάρουμε στο Θερμαϊκό, αλλά τα ρεύματα είναι πολλά, χώρια τα ναρκαλιευτικά που ψάρευαν τις νάρκες ανασκαλεύοντας το βυθό, δεν ήταν λοιπόν απίθανο να τα φέρουν ξανά στον αφρό. Ούτε να τα θάψουμε πουθενά μπορούσαμε. Όλοι στη Σαλονίκη, άνθρωποι, σκυλιά και γάτες, έσκαβαν και γρατζουνούσαν το έδαφος μήπως και ξεθάψουν τίποτα για φαΐ.

«Θα τα κάψουμε», είπα τότε με μια ψυχραιμία που τρόμαξε ακόμα κι εμένα τον ίδιο. «Είναι ο πιο σίγουρος τρόπος».

«Πού, ρε; Είσαι τρελός; Πού θα ανάψουμε φωτιά; Και τι σκατά θα κάνουμε με την μπόχα; Θα τους μυριστούν όλοι. Στη Σαλονίκη ζούμε, όχι στο Άουσβιτς».

«Ρε Κούσνερ», είπα ξαφνικά στον Γερμανό λοχία, αγνοώντας τις βάσιμες ενστάσεις του συνεταίρου μου. «Εσύ δεν υπηρετείς στο τάγμα υγειονομικού;»

«Για...» κατένευσε ψελλίζοντας. «Στις αποθήκες και στους κλιβάνους του στρατιωτικού νοσοκομείου».

«Εκεί θα τους αποτεφρώσουμε. Στους κλιβάνους».

«Αν το ανακαλύψουν, θα με στήσουν στο απόσπασμα», μουρμούρισε περίτρομος ο Κούσνερ.

«Δε θα το ανακαλύψουν. Ποιος θα ψάξει τις στάχτες και τα αποκαΐδια με τα νοσοκομειακά απόβλητα;»

«Δε χωράνε, τα στόμια των κλιβάνων είναι στενά», συνέχισε τις ενστάσεις του ο Κούσνερ τρέμοντας.

«Θα τους μπαλταδιάσουμε».

«Τι;»

«Θα τους κομματιάσουμε και θα χωρέσουν».

«Πώς; Ποιος θα το κάνει;» ρώτησε έντρομος με τη βαριά βόρεια γλώσσα του.

«Εγώ», πετάχτηκε ο Αποστόλης, που είχε κάνει μαθητευόμε-

νο τσιράκι σε χασαπίο πριν από τον πόλεμο και ήξερε πάνω κάτω τη δουλειά. «Σε μισή ώρα θα τους έχω κάνει τους πούστηδες σαν κιλότο για γιουβέτσι».

Στις πέντε και δέκα περνούσε η περίπολος και η ώρα ήταν πέντε παρά τέταρτο. Κάτω στο υπόγειο όπου φυλούσαμε τις σαμπάνιες Σαν Σουσί για τους καλούς πελάτες και τη ρετσίνα του Καμπά για τους πιο παρακατιανούς, ο Αποστόλης μπαλτάδιαζε το Γερμαναρά και το χαφιεδόσκυλο με το τσεκούρι που είχαμε για τα προσανάμματα της σόμπας κι εγώ φόρτωνα στο γκαζοζέν τα τρία κουφάρια των ταγματασφαλιτών τυλιγμένα με μουσαμάδες. Ώσπου να χαράξει η μέρα είχα κουβαλήσει και φούνταρα τους τρεις σε μια ασβεσταριά πίσω από τον σιδηροδρομικό σταθμό, την οποία οι Γερμανοί είχαν στήσει για να βουτάνε τα πτώματα των Εβραίων που πέθαιναν μέσα στο γκέτο του Χιρς προτού τα ρίξουν στον ομαδικό λάκκο.

Ξημέρωμα τελείωσα και γύρισα στο καμπαρέ. Μπήκα κι είδα με ανακούφιση πως ο Αποστόλης κι ο Κούσνερ είχαν τελειώσει το κομμάτιασμα και είχαν φύγει ήδη για τους κλιβάνους. Έριξα στο πάτωμα δυο τρεις κουβάδες νερό να ξεπλύνω τα αίματα και μισή ντουζίνα ξινισμένα κρασιά για να σκεπάσω τη μυρωδιά του, έγραψα σε ένα χαρτί «ΚΛΕΙΣΤΟΝ ΕΝΕΚΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΙΣ», έριξα στην τσέπη μου ό,τι είχε βγάλει η μπάνκα, μάζεψα τα τσουρνεμένα εβραϊκά κοσμήματα, βγήκα, διπλοκλείδωσα, κόλλησα το χαρτί και την κοπάνησα προτού η πόλη ξυπνήσει για τα καλά και οι περίπολοι βγουν για σεργιάνι, αν και η υπηρεσιακή ταυτότητα με τον δικέφαλο αετό και τη γερμανική σφραγίδα στην τσέπη μου με προστάτευε από άσκοπους ελέγχους και περιττές ερωτήσεις.

Χορτάτος από την μπουγάτσα και ευδιάθετος από την ανακούφιση, αφού τουλάχιστον προς το παρόν την είχαμε σκαπουλά-

ρει, τραβάω για το Μπιτ Παζάρ, νιώθοντας τα εβραϊκά κοσμήματα να κροταλίζουν στην τσέπη μου. Εκεί, σε ένα στενό, μέσα σε μια περικόκλειστη αραχνιασμένη αυλή είχε καταχωνιασμένο το σαράφικό του ο Αρπιάν ο Αρμένης. Για δυο μασούρια λίρες, κοψοχροσιά δηλαδή, του δίνω τα κοσμήματα να τα λιώσει και να τα κάνει πλάκες, κι εγώ, με τον νόμιμο και ακίνδυνο πια αχταρμά, βγαίνω ξανά στη Βενιζέλου και τραβάω κατά την Εγνατία.

Κοιτάζω το ρολόι μου. Εφτά, αν δεν έχει σταματήσει. Στις οκτώ θα πρέπει να βρίσκομαι στην Εθνικής Αντιστάσεως, στα κεντρικά της Γενικής Ασφάλειας. Υπολογίζω ότι με παίρνει να περάσω από το Καραβάν Σαράι και να ξυπνήσω το δερβίση. Δε θέλω να γυρνάω στους δρόμους με δυο μασούρια ωχρές στην τσέπη μου. Αστυνόμος, αστυνόμος, αλλά η πείνα που έχει πέσει αυτόν το χειμώνα δε λογαριάζει ταυτότητες και ιδιότητες. Για δυο μασούρια μπορεί κάποιος να σφάζει στο γόνατο ακόμα και τον καλό του άγγελο.

Κατεβαίνω με βιαστικά βήματα τη Βενιζέλου, με το αγιάζι να περονιάζει το κόκαλό μου και να ανατριχιάζει το ξαγρυπνισμένο κορμί μου, φτάνω Εγνατία και μπαίνω στο ξεχαρβαλωμένο ξύλινο κτίριο που κάποτε ήταν χάνι για караβάνια, αλλά μετά το '22 στέγαζε άλλα υποζύγια· αυτά που είχαν φτάσει από τη Μικρασία στη Σαλονίκη χωρίς βρακί στον κώλο.

Μπαίνω απ' το μικρό πορτάκι με τον μπερντέ, ανεβαίνω τα σκαλιά με τα σάπια σανίδια και βγαίνω στο πλατύσκαλο του δεύτερου ορόφου. Με πνίγει η ανθρώπινη μπόχα, τα παράθυρα δεν έχουν τζάμια και δεν ανοίγουν, είναι όλα σανιδωμένα. Βρομιάρικα νυχτερινά χνότα, απλυσιά ημερών, ξινίλα, ούρα, ιδρώτας. *Πού διάολο βρέθηκε ιδρώτας μέσα σε τόσο ψόφο;* αναρωτιέμαι και σφίγγω το χοντρό παλτό μου προχωρώντας κατά το βάθος, μέσα στον ανήλιαγο κι ανάερο διάδρομο, κατά το καμαράκι του δερβίση Ανέστη.

«Καλημέρα», τον χαιρετάω περνώντας τον μπερντέ και βλέποντάς τον να τραβάει τσιμπουκιές από το ναργιλέ του.

«Πού την είδες; Τι σόι μπορεί να είναι μια μέρα που ξεκινάει με καπνό από φούντες καλαμποκιών και ξεραμένα φύλλα;» λέει δύσθυμα κι αναστενάζει.

Βγάζω και του πετάω το ένα μασούρι χωρίς να πω άλλη κουβέ-ντα. Στην αρχή δεν καταλαβαίνει και με κοιτάζει παραξενεμένος, και ίσως λίγο τρομαγμένος. Όταν όμως το μασούρι πέφτει στο πλακάκι που έχει μπρος του για τραπέζι και γραφείο και κάνει το χαρακτηριστικό μεταλλικό γκελ, το μάτι του φέγγει.

«Χαμογελάς, σκατόγερε...»

«Τον ήχο από το χρυσάφι τον καταλαβαίνω από χιλιόμετρα. Μέσα σ' αυτό μεγάλωσα».

Ο Ανέστης ήταν κουγιουμτζής και μέγας τεχνίτης του χρυσού στα νιάτα του στη Φιλαδέλφεια, πριν από την καταστροφή. Παίρνει το μασούρι και το φέρνει κοντά στη μύτη του, ρουθου-νίζοντας με απόλαυση.

«Καλύτερο κι από καπνό αρωματισμένο με μήλο!»

«Μόνο; Με τούτο τοπραματάκι μπορείς να αγοράσεις χίλια στρέμματα καπνοχώραφο κι άλλα χίλια μηλιές. Να ντουμανιά-σεις την κόλαση και τον παράδεισο μαζί, να χορεύουν αντάμα αγγέλοι και διαόλοι».

«Αλλά δε σ' το έφερα γι' αυτό».

«Το ξέρω. Για σκάρτο με έχεις; Εδώ ψοφάνε της πείνας τριακόσιες ψυχές».

«Α γεια σου».

«Πού το κονόμησες, ογλούμ;»

«Προσφορά της ισραηλιτικής κοινότητας στους συμπολίτες».

«Εβραϊκές είναι;»

«Οι λίρες, όχι, αλλά τα κοσμήματα που τις γέννησαν, ναι. Δε φαντάζομαι να σε πειράζει;»

«Για αχμάκη μ' έχεις; Με δαύτες θα χορτάσουν ψωμί τόσα στόματα. Γιατί να με πειράζει;» λέει γελώντας πονηρά. «Στο κάτω κάτω, μας τα χρωστάνε οι Εβραίοι. Ξεχνάς πως πολέμησαν λυσσαλέα για να μείνει η Σαλονίκη τούρκικη; Ξεχνάς πως κλείστηκαν στα σπίτια τους και σφιχτόκλεισαν τα παντζούρια τους όταν πρόλαβε να μπει στη Σαλονίκη ο Ελληνικός Στρατός κι όχι ο Βουλγαρικός που ήθελαν και περιμέναγ;»

«Δεν ξέρω. Τι να πω; Εγώ τότε ήμουν μικρό παιδί», λέω αδιάφορα, σηκώνω το γιακά του παλτού μου κι ετοιμάζομαι να την κοπανήσω.

«Δε θα κάτσεις λίγο για;»

«Πρέπει να πάω στο γραφείο. Θα περάσω άλλη μέρα. Κοίτα να πιάσουν τόπο. Μην τα κάνεις όλα καπνό και τσίκες με χασίσι».

Με κοιτάζει σαν να μου είχε σαλέψει.

«Γάλα κι αλεύρι θα τα κάνω. Και κινίνα. Έχουμε τόσους γέροντες και παιδιά άρρωστα μέσα σ' αυτόν το στάβλο».

Φεύγω χαμογελώντας ικανοποιημένος. Βγαίνω στη Βενιζέλου και τραβάω ανατολικά μέσω Εγνατίας. Δε θα πάω όμως στο Παπάφειο, δε με παίρνει ο χρόνος. Θα κάνω άλλη φορά τη βίζιτα στο ορφανοτροφείο. Σφίγγω τα δόντια για να μη χτυπάνε από το ξύρισμα του Βαρδάρη και ταχύνω το βήμα μου. Σε ένα τέταρτο θα είμαι στη θέση μου, στο κεντρικό κτίριο της Γενικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Τα γνωστά. Καθόμουν στον ξύλινο πάγκο που θεωρούσαμε γραφείο και κοιτούσα έξω από το βρόμικο παράθυρο καπνίζοντας το ένα «Ματσάγγος» μετά το άλλο. Ήμουν νευρικός. Όχι μόνο για τον τσαμπουκά που έγινε το προηγούμενο βράδυ στο μαγαζί, αλλά και γιατί δεν πρόλαβα να περάσω απ' το σπίτι. Είχα σκοπό να το κάνω αφού έδινα το «παρών» στην υπηρεσία, να πεταχτώ με το υπηρεσιακό τζιπ, αλλά ο διοικητής άργησε και, απουσία αρχηγού, κανένας δεν μπορούσε να σκεφτεί πως θα την κοπανούσε έστω και για λίγο.

Έπρεπε όμως να ειδοποιήσω την Έμμα. Θα με περίμενε στο σπίτι ξάγρυπνη και φοβισμένη και θα έβαζε με το νου της κάθε άσχημο ενδεχόμενο. Και της περνούσαν πολλά από το μυαλό, γιατί και η ίδια δεν είχε τραβήξει λίγα τους τελευταίους μήνες. Τα νεύρα της είχαν γίνει σμπαραλία, ο φόβος τής είχε κάνει το μυαλό κιμά και το τρέμουλο που την παρέλυε για ώρες και μέρες μπορούσε να την πιάσει για ψύλλου πήδημα. Δεν μπορούσα να της το κάνω αυτό. Δεν μπορούσα να τη βλέπω έτσι· κουβριασμένη σαν έμβρυο, να ανασαίνει βαριά και να τραντάζεται από σπασμούς, ενώ τα μάτια της καρφώνονταν ξέπνοα και ακίνητα στο απέναντι ντουβάρι.

«Στέφο;»

Έπρεπε να βρω τρόπο να φύγω και να πεταχτώ μέχρι το σπίτι.
«Στέφο!»

Ο βοηθός μου, ένα εικοσιδύαχρονο παλικάρι που ήξερα από μικρό στο Παπάφειο και το είχα περιμαζέψει από τους δρόμους πεινασμένο και μισοπεθαμένο πριν από δυο χρόνια, μπήκε στο γραφείο φουριόζος, αλλά φρέναρε απότομα μόλις με είδε μ' αυτό το κωλοσφιγμένο ύφος να ντουμανιάζω κοιτάζοντας τα ρημαγμένα εβραϊκά νεκροταφεία από το λιγδιασμένο τζάμι με τις χιαστί αντιθραυστικές λωρίδες.

«Έλα, Λαζαράκο. Τι είναι;»

«Εντολή απ' τον αξιωματικό υπηρεσίας».

«Τι;»

Το μυαλό μου πήγε πάλι σε ξεκαθάρισμα διαφορών. Πολιτικών διαφορών. Τους τελευταίους μήνες, ιδιαίτερα μετά το Γενάρη και την παράδοση της γερμανικής Έκτης Στρατιάς στο Στάλινγκραντ, όσο οι ήττες των Γερμανών διαδέχονταν η μια την άλλη και η αποχώρησή τους φαινόταν πλέον πιθανή, οι κάθε λογής πολιτικές ομάδες που ζούσαν στη σκιά της πόλης και θρέφονταν απ' την ανωμαλία αλληλοσκοτώνονταν με τους ρυθμούς των στρατοπέδων εξόντωσης. Οι κομμουνιστές και οι ταγματасφαλίτες σφάζονταν πια ανοιχτά στους δρόμους. Βόμβες στα σπίτια και στα μαγαζιά έσκαγαν κάθε ώρα της μέρας και της νύχτας, άνθρωποι σέρνονταν στα πεζοδρόμια κι εκτελούνταν για παραδειγματισμό, ή έμεναν για πάντα ξαπλωμένοι στο κρεβάτι τους με μια σφαίρα στον κρόταφο.

Μαζί μ' αυτούς που προσπαθούσαν να πάρουν πλεονέκτημα πολιτικής εξουσίας και στρατιωτικού ελέγχου ενόψει της αποχώρησης της γερμαναρίας, κάποιοι αλήτες του υποκόσμου – μαυραγορίτες, χαφιέδες, χασισέμποροι και νταβατζήδες – βρήκαν την ευκαιρία να ξεκαθαρίσουν τους λογαριασμούς τους συγυαδιάζοντας ο ένας τον άλλον. Το αίμα πλημμύριζε την πόλη,

έχανε η μάνα το παιδί. Κόλαση· η ζωή είχε γίνει μια κόλαση επί γης.

«Ξέρεις τι θέλει;»

«Κάπου να πάμε. Κάποια δολοφονία».

«Πού να πάμε; Είναι τρελός; Το ξέρει το πρωτόκολλο. Αρχηγού απόντος και πριν από την πρωινή αναφορά και ενημέρωση δεν το κουνάει κανείς από δω».

«Είναι επείγον, λέει. Ενημέρωσε ήδη τηλεφωνικώς τον κύριο διοικητή».

Κάνοντας ένα μορφασμό αποδοχής και σκεπτόμενος ότι θα μπορούσα ίσως να πεταχτώ με μια παράκαμψη στο σπίτι και να λύσω το προσωπικό πρόβλημα που με έκαιγε, βγήκα από το γραφείο και κατέβηκα στην είσοδο της Ασφάλειας, στο γραφείο του αξιωματικού υπηρεσίας. Το τζιπ μάς περίμενε ήδη εκεί με τις μηχανές του αναμμένες.

«Τι έγινε, ενωμοτάρχα;»

«Φόνος».

«Και λοιπόν;» ρώτησα με έναν κυνισμό που άφησε ακόμα κι εμένα έκπληκτο.

«Τι και λοιπόν; Δουλειά μας δεν είναι;»

«Φόνοι γίνονται δέκα τη μέρα. Τι το ιδιαίτερο έχει αυτός;»

«Το ενδιαφέρον του Μάισνερ», είπε με νόημα.

«Του Φρανς Μάισνερ;»

«Για...» κατάνευσε κοροϊδευτικά κουνώντας το κεφάλι του.

«Καήκαμε», είπα ξανά για δεύτερη φορά μέσα σε λίγες ώρες.

Δεν ήταν καλός οiwνός.

«Ακριβώς».

Ο Φρανς Μάισνερ, ιδιαίτερος γραμματέας και δεξί χέρι του Χάουπτστουρμφυρερ Μαξ Μέρτεν, προσωπικού φίλου του Χίτλερ και υπεύθυνου για την επιβολή της «Τελικής Λύσης»⁴ στη Θεσσαλονίκη και την Ελλάδα, είχε φήμη ανθρώπου ψυχρού και υπερόπτη, που δεν ίδρωνε το αυτί του ακόμα κι αν έβρισκε το

πρωινό του ρόφημα σερβιρισμένο σε ανθρώπινο κρανίο. Όσες φορές αναγκάστηκε εκ των πραγμάτων να συνεργαστεί μαζί μας, έκανε μεγάλο κόπο να μη δείξει την απέχθεια και την περιφρόνησή του. Ήταν δεδομένο πως μας θεωρούσε παρακατιανούς της φύσης, δεύτερης διαλογής πλάσματα. Ούτε να φτύσει Έλληνα δεν καταδεχόταν με το καθαρόαιμο φυλετικό του σάλιο, όχι να ζητήσει βοήθεια.

«Ξέρεις περί τίνος πρόκειται;» ρώτησα τον Λάζαρο μόλις μπήκαμε στο τζιπ.

«Όχι. Μόνο τη διεύθυνση. Ο Μάισνερ δεν είπε κάτι άλλο στον ενωμοτάρχη. Ζήτησε να πάμε από τον τόπο του συμβάντος κι έπειτα να περάσουμε από τα γραφεία της Κρίπο, του εγκληματολογικού της γερμανικής αστυνομίας».

«Πού είναι;»

«Στη Μοναστηρίου...» απάντησε παραξενεμένος ο βοηθός μου, αφού κάθε τρεις και λίγο πηγαινοερχόμασταν στην αδελφή υπηρεσία των Γερμανών.

«Όχι τα γραφεία, ρε Λάζαρε», είπα χαμογελώντας για πρώτη φορά εδώ και ώρες. «Ο τόπος του συμβάντος».

«Στο λιμάνι. Πίσω από το κτίριο του τελωνείου».

Κόντευε δέκα όταν φτάσαμε. Υπήρχαν μερικοί σκόρπιοι Γερμανοί στρατιώτες που φυλούσαν το χώρο κι από κει υποθέσαμε το ακριβές σημείο του εγκλήματος. Μπροστά από αυτούς στεκόταν ο Χάινριχ Σούμπερτ, ο υποδιοικητής της γερμανικής μυστικής αστυνομίας, της Γκεστάπο, και προσπαθούσε να συνομιλήσει με δυο τρεις χαμαλαραίους που δούλευαν για τους Γερμανούς, ντανιάζοντας γαιόσακους στα πολυβολεία τους. Άδίκος κόπος, οι λέτσοι μιλούσαν μια λιμανίσια διάλεκτο σκέτο αχταρμά, ούτε με φυσιολογικό Έλληνα δεν μπορούσαν να συνεννοη-

θούν, θα συνεννοούνταν στα γερμανικά; Αν υποθέσουμε ότι ήταν νηφάλιοι κι όχι λιώμα από τα ούζα ή από τα οινοπνεύματα που έπιναν σκέτα όταν δεν έβρισκαν άλλα πιάματα.

«Πρώτα ο Μάισνερ, μετά ο Σούμπερτ. Σε λίγο θα τηλεφωνήσει από το Βερολίνο και θα ενδιαφερθεί ο ίδιος ο Χίτλερ».

«Τι λες να έγινε, αφεντικό, κι ήρθε ο ίδιος ο υποδιοικητής της Γκεστάπο;»

«Ξέρω κι εγώ; Μπορεί να βρήκαν τη Μάρλεν Ντίτριχ με κάνα σκουπόξυλο στον κώλο».

Όταν πλησιάσαμε και χαιρετήσαμε, είδα με έκπληξη τον Σούμπερτ να έχει απλωμένο στο πρόσωπό του το άσπρο σάβανο του φόβου. Παράξενο. Ο τύπος δε λογάριαζε τίποτα, δε φοβόταν τίποτα, δεν έδινε δεκάρα για τίποτα όσον καιρό τον ήξερα. Παρασημοφορημένος από τον ίδιο τον Ρόμελ, βετεράνος των Άφρικα Κορπς, των «αλεπούδων της ερήμου», αποσπασμένος σε υπηρεσία γραφείου μετά την απώλεια του δεξιού του χεριού και του αριστερού του ματιού, είχε μονίμως μια αταραξία που σου πάγωνε το αίμα. Ότι κι αν άκουγε με τα δυο του αυτιά κι ό,τι κι αν έβλεπε με το ένα του μάτι, δεν πετάριζε καν το βλέφαρό του. Το δέρμα του προσώπου του ήταν πιο τεντωμένο κι από σεντόνι σε γερμανικό στρατιωτικό θάλαμο. Ούτε μια γκριμάτσα, ούτε μια σύσπαση. Τώρα το μέτωπό του ήταν οργωμένο από ρυτίδες και το στόμα του πιο σφιγμένο κι από δυσκοίλια κωλοτρυπίδα.

«Γκούτεν μόργκεν», χαιρέτησα όσο πιο ευδιάθετα θα μπορούσε να χαιρέτησει κάποιος κοιτάζοντας αυτή τη γερμανική μηχανή που έμοιαζε στην κοψιά με άνθρωπο, έστω και λειψό. «Τι έχουμε; Τι συνέβη, χερ Όμπερστουρμφυρερ;»

Ο υπολοχαγός Σούμπερτ δεν είπε τίποτα. Στράφηκε, με κοίταξε με το ένα γαλάζιο του μάτι κι έδειξε στο βάθος, στη γωνία, στο λάκκο που είχαν ανοίξει οι χαμαλαραίοι για να γεμίζουν τα σακιά με χώμα.

«Εκεί βρέθηκε το πτώμα;» έκανα άλλη μια προσπάθεια για να ανοίξω κουβέντα.

«Τα πτώματα», με διόρθωσε κι έδειξε επιτακτικά την κατεύθυνση που έπρεπε να πάρω για να μην του χαραμίζω το χρόνο.

Προχώρησα βαριεστημένα με τον Λάζαρο πίσω μου. Εντάξει, από το ενδιαφέρον που έδειξαν οι Αρχές Κατοχής κι από την επιτόπου παρουσία του Σούμπερτ υπέθεσα βάσιμα πως μέσα στο λάκκο θα έβρισκα δυο κουφάρια Γερμανών. Το θέμα ήταν ποιων Γερμανών; Και γιατί οι μαλάκες να μην ακολουθούσαν τη συνήθη διαδικασία όταν ανακάλυπταν νεκρούς πατριώτες τους; Καμιά εκατοστή δικοί μας στημένοι στον τοίχο κι εκτελεσμένοι για τον καθένα τους. Καθαρές, άριες δουλειές. Ούτε ανακρίσεις, ούτε μαρτυρίες, ούτε τίποτα. Μπαμ και κάτω. Μπλόκο, μάζεμα στην τύχη, μπουντρούμισμα ένα βράδυ για σίτεμα και το ξημέρωμα της επομένης γραμμή στις όχθες του Γαλλικού ποταμού όπου ένα βαρύ Μπράουνινγκ με καμιά δεκαριά δεσμίδες αναλάμβανε να αποδώσει ατάκα κι επιτόπου δικαιοσύνη όπως την αντιλαμβάνονταν οι φρίτσηδες.

«Λες να είναι κάποιος σημαντικός;» αναρωτήθηκε μέχρι κι ο Λάζαρος καθώς πλησιάζαμε.

«Ελπίζω όχι. Αλλιώς θα τρέχουμε μέχρι να ξαναφτυρώσει το κουλό χέρι του Σούμπερτ», απάντησα δύσθυμα καθώς έσκυβα πάνω από το χείλος της τρύπας για να αντικρίσω το θέαμα που κινητοποίησε όλη τη γερμανική κι ελληνική Ασφάλεια ταυτόχρονα. Περίμενα τίποτα φαιοπράσινες στολές της Βέρμαχτ με αστροφεγγιές πάνω στις επωμίδες.

Από την πρεμούρα που τους είχε πιάσει, ήμουν βέβαιος πως κάποιον μεγαλόβαθμο στέλεχος του στρατού, ή της Διοίκησης Μακεδονίας-Αιγαίου, όπως ήταν ο πλήρης τίτλος της γερμανικής εξουσίας, θα ήταν πεταμένος μέσα στη χαβούζα κι έτρεμε το φυλλοκάρδι μου για το τι θα μπορούσε να συμβεί τις επόμε-

νες μέρες στην πόλη εξαιτίας του μένους και των αντιποίνων.

«Χριστέ μου...»

Ο Λάζαρος το είπε αυτό καθώς έσκυβε στο χέιλος της τρύπας κι έβλεπε το περιεχόμενο. Δεν είχε άδικο να εκπλαγεί και να αηδιάσει. Όχι τόσο από τα πτώματα, όχι. Ήταν χειμώνας, η παγωνιά δεν είχε αφήσει τη σήψη να αναπτυχθεί, οι τύποι μέσα στη χαβούζα ήταν διατηρημένοι στην εντέλεια, σαν γδαρμένα γουρουνόπουλα σε παγωνιέρα. Ούτε κάτι το ιδιαίτερα ειδικό υπήρχε στη στάση του σώματός τους ή στον τρόπο δολοφονίας τους. Ήταν ένα περιποιημένο έγκλημα. Δυο τρύπες στους δυο αυχένες, κάτω από το ινιακό οστό. Ούτε ανοιγμένοι λαιμοί πέρα πέρα, ούτε εντόστια ή μυαλά χυμένα. Δυο μικρά ρυάκια αίματος ίσα που λέρωναν τους σβέρκους των θυμάτων. Παστρικές δουλειές.

Με τα μπινελίκια στο στόμα, γονάτισα κι έπεσα μέσα στην τρύπα, προσέχοντας να μην ακουμπήσω ή να μη μετακινήσω τα δυο πτώματα. «Τι διάολο;» μουρμούρισα με απέχθεια κοιτάζοντάς τα από κοντά.

Και τα δυο θύματα ήταν ντυμένα στο πάνω μέρος του σώματός τους, αλλά ήταν γυμνά από τη μέση και κάτω, με κατεβασμένα τα παντελόνια και τα σώβρακα. Το πρώτο πτώμα ανήκε σε έναν αδύνατο νεαρό με μελαψό δέρμα και μαύρα σγουρά μαλλιά· ζήτημα να είχε γιορτάσει τα είκοσι χρόνια της σύντομης ζωής του έτσι όπως τον έβλεπα, το πολύ δεκαοκτώ τον έκοβα. Το δεύτερο ανήκε σε έναν ηλικιωμένο, που είχε μάλλον πατημένα τα εξήντα. Τίποτα το ιδιαίτερο, εξόν από το ότι ήταν ευνουχισμένος και το κομμένο πέος του ήταν σφηνωμένο στο ανοιχτό του στόμα. Επίσης, στον ρυτιδιασμένο και κρεμασμένο κώλο του ήταν χωμένο ένα χοντρό, ξύλινο στειλιάρι.

«Από τότε οι Γερμανοί άρχισαν να ασχολούνται με κίναιδους και κολομπαράδες;» απόρησα δικαίως. «Αν ήταν έτσι, οι μισοί αξιωματικοί τους θα έπρεπε να συρθούν για ανακρίσεις».

«Σιγά την απώλεια! Γι' αυτό μας έτρεχαν πρωί πρωί; Μπροστά σε άλλα που έχουν αντικρίσει τα ματάκια μας τους τελευταίους μήνες...» σχολίασε ο Λάζαρος παγωμένα κοιτάζοντας τα ξεβράκωτα κουφάρια. «Σκέψου τα δεκάδες, τα εκατοντάδες κορμιά των εκτελεσμένων, τα κοκαλιασμένα και ξεπαγιασμένα πτώματα των παιδιών στα πεζοδρόμια. Στο κάτω κάτω, εκείνοι ήταν αθώοι άνθρωποι, δεν πήγαιναν γυρεύοντας», συμπλήρωσε κουνώντας με απέχθεια το κεφάλι του.

«Δεν έχεις άδικο», μουρμούρισα και χαμογέλασα αχνά βλέποντας το φρικιαστικό και ιδιόρρυθμο θέαμα.

«Βρίσκεις κάτι αστείο; Γιατί γελάς;» με ρώτησε παραξενεμένος.

«Σκέφτομαι τη φάτσα του Άγιου Πέτρου όταν δει τον τύπο να φτάνει στις πύλες του Παραδείσου με το πουλί στο στόμα».

«Θα γλιτώσει και τον κόπο».

«Ποιον κόπο;»

«Να τον ρωτήσει για τις αμαρτίες του», είπε ο Λάζαρος και χαμογέλασε.

Δεν είχα τι άλλο να κάνω μες στην τρύπα. Φως φανάρι τι διάολο έγινε. Αυτό που δεν ήταν ούτε φως, ούτε φανάρι ήταν ο λόγος για τον οποίο ενδιαφέρθηκε ο γραμματέας της Γερμανικής Διοίκησης για δυο πούστηδες που ψωνίστηκαν και πηδήχτηκαν στο λιμάνι. Το παρουσιαστικό και η κοψιά τους δεν έδειχναν επ' ουδενί γερμανικά, ή έστω κεντροευρωπαϊκά. Βούλγαροι ίσως; Μάλλον Βούλγαροι σύμμαχοί τους. Εξάλλου η Βουλγαρική Λέσχη Θεσσαλονίκης είχε ανασυσταθεί και ζούσε στιγμές μεγαλείου και δόξας, αποτελώντας επί της ουσίας τη μεγάλη απειλή για την πόλη κι ολόκληρη τη Μακεδονία.

Σκούπισα τα χέρια μου, βγήκα από το λάκκο και τράβηξα κατά το μέρος όπου στεκόταν ο Σούμπερτ, ενώ καλού κακού έβαλα τον Λάζαρο να τραβήξει καμιά δεκαριά φωτογραφίες μακρινές και κοντινές με την υπηρεσιακή μηχανή.

«Ποιοι είναι;» ρώτησα το αυτονόητο μέσω του διερμηνέα, ενός πρώην λιπόσαρκου ψωριάρη, κολλητή ενσήμων μπροστά στα δικαστήρια, που τώρα είχε γίνει σαν δίφυλλη ντουλάπα και φορούσε ένα πέτσινο μαύρο παλτό, σήμα κατατεθέν των γερμανοχαφιέδων.

Ούτε καν απάντησε ο Σούμπερτ.

«Δικοί μας ή δικοί σας;» τόλμησα την επόμενη διευκρινιστική ερώτηση.

Στο άκουσμα του θρασύτατου ερωτήματος, το ένα και μοναδικό γαλάζιο μάτι του γούρλωσε και σκοτείνιασε κι έγινε σαν το Θερμαϊκό σε ξαφνικό μπουρίνι.

«Δικοί μας; Υπάρχει περίπτωση αυτοί οι δυο να είναι Γερμανοί πολίτες;» αναρωτήθηκε σαν να μην πίστευε στα αυτιά του. «Από πού κι ως πού;»

«Επειδή το ενδιαφέρον σας είναι...»

Δεν πρόλαβα καν να συνεχίσω.

«Είναι μελαψοί πρώτα απ' όλα. Και τα χαρακτηριστικά τους είναι ανατολικής προελεύσεως. Υπάνθρωποι!» εξήγησε, θαρρείς κι όλα τα υπόλοιπα, τα γυμνά κωλομέρια, ο ευνουχισμός, η ματωμένη κωλοτρυπίδα κι ο κομμένος πούτσος στο στόμα ήταν ανάξια συζήτησης, ή έστω και μιας απλής νύξης. «Το ενδιαφέρον μας είναι απλώς υπηρεσιακό. Σε γερμανικό έδαφος κανείς δε δολοφονεί και μένει ατιμώρητος», δήλωσε κοφτά κι απότομα, προσπαθώντας μάταια να γίνει πιστευτός. «Χωρίς την άδειά μας, εννοείται», πρόσθεσε και χαμογέλασε στραβά για να δείξει την άνεση του λόγου του.

Τρίχες. Για να βρίσκεται αυτοπροσώπως εδώ μες στον ψόφο, σήμαινε πως οι τύποι ήταν σημαίνοντες. Άνθρωποι τους, χαφιέδες ή συνεργάτες. Αλλά και πάλι. Οι Γερμανοί δεν έδιναν έναν παρά αν δεν επρόκειτο για πατριώτες τους. Όλοι οι άλλοι ήταν αναλώσιμοι. Άρα;

Βούλγαροι; σκέφτηκα ξανά. «Να καλέσω ιατροδικαστή;» πρότεινα φωναχτά, αφήνοντας την απάντηση για πιο εύθετο χρόνο.

«Περιττό! Είναι τυπική περίπτωση. Εσύ...» μουρμούρισε κι έβαλε το χέρι του μέσα στο δερμάτινο παλτό του βγάζοντας ένα χαρτί, «υπόγραψε απλώς εκ μέρους της Ελληνικής Ασφάλειας την αναφορά του συμβάντος που έχω συντάξει και ξέχνα το», ολοκλήρωσε δίνοντάς μου το κωλόχαρτο με τα ακατανόητα γερμανικά γράμματα.

«Δεν μπορώ καν να το διαβάσω. Τι γράφει;» ρώτησα το διεργνηνά κοιτάζοντας το ακατανόητο κείμενο.

Το τομάρι ανατρίχιασε σύγκορμο, κι όχι από το κρύο.

«Είσαι καλά; Θα σου μεταφράσω όλη τη σελίδα, και μάλιστα μπροστά του;»

«Γιατί;»

«Υπόγραψε να τελειώνουμε και να πάμε στην ευχή του Θεού. Τώρα σ' έπιασε η επαγγελματική ευθιξία; Και μάλιστα μπροστά στον Σούμπερτ; Θεε να βρεθούμε κι εμείς στο λάκκο;»

Όχι, δεν ήθελα. Και ναι, ήξερα ότι δεν το είχε σε τίποτα ο Σούμπερτ να μας θάψει ζωντανούς μες στη χαβούζα και μετά, κάποιος άλλος συνάδελφος, πιο συνεργάσιμος, να υπογράψει μια αναφορά για τέσσερα πτώματα αντί για δύο που υπήρχαν τώρα.

«Ωραία... Η υπόθεση έκλεισε. Πρόκειται περί εγκλήματος σεξουαλικής φύσεως», μουρμούρισε το γερμανόσκυλο βλέποντάς με να υπογράφω φαρδιά πλατιά, πήρε το χαρτί, του έριξε μια βιαστική ματιά, το έβαλε στην τσέπη του και χαμογέλασε για ακόμα μια φορά. «Και τώρα φύγετε, γράψτε μια απλή αναφορά περί ασήμαντου σεξουαλικού εγκλήματος, βάλτε τη στο αρχείο και ξεχάστε τα πάντα. Το θέμα θεωρείται λήξαν, και για εμάς και για εσάς. Απλώς, κάποιοι ομοφυλόφιλοι», είπε φτύνοντας τη λέξη με σιχασιά, «βρήκαν το τέλος που τους άξιζε».

Και κάποιοι Εβραίοι, κάποιοι καλλιτέχνες, κάποιοι κομμουνιστές, κάποιοι αστοί, κάποιοι πατριώτες, λίγο ακόμη αν στρογγυλοκάθονταν στο σβέρκο μας, θα έκαναν την πόλη να μοιάζει με χωριό. Λίγοι και καλοί. Οι Γερμανοί, οι συνεργάτες και οι χαφιέδες τους. Τίμια, καθαρά, άρια πράματα.

Μια ώρα μετά βρισκόμαστε πίσω στα γραφεία μας, στο κτίριο της Γενικής Ασφάλειας.

«Τι θα κάνουμε;» ρώτησε κουρασμένα ο Λαζαράκος.

«Λέω να τον πάρω για καμιά ωρίτσα. Δεν έκλεισα μάτι χθες τη νύχτα».

«Εννοώ με την υπόθεση».

«Αυτό που κάνουμε πάντα· θα συντάξουμε αναφορά για το διοικητή».

«Αναφορά για το διοικητή; Μη βρούμε κάνα μπελά. Ο Σούμπερτ είπε να τη βάλουμε κατευθείαν στο αρχείο. Αν μάθει ότι...»

«Ο Σούμπερτ τη δουλειά του κι εμείς τη δικιά μας», του είπα απότομα. «Εξάλλου από πού να το μάθει;»

«Έχουν αυτιά και μάτια παντού».

«Μη φοβάσαι, δεν έχω σκοπό να κάνω τίποτα παραπάνω. Θα γράψω την αναφορά, να είμαι τυπικά εντάξει, και η υπόθεση των δυο πτωμάτων θα κλείσει εδώ, όπως θέλει ο Γερμαναράς», τον διαβεβαίωσα κι έπειτα του έδειξα με νόημα την πόρτα προτού ρίξω το κεφάλι μου πάνω στο τραχύ γραφείο κλείνοντας τα μάτια.

Όπως τα έκλεισα, έτσι και τα άνοιξα. Δηλαδή χωρίς να έχω καταφέρει να κοιμηθώ ούτε πέντε λεπτά. Οι αϋπνίες μου χειρότερευαν μέρα τη μέρα και μήνα το μήνα. Έφτασα πλέον να κοιμάμαι δυο τρεις ώρες το εικοσιτετράωρο· αν στεκόμουν τυχερός. Επιπλέον, τώρα είχα και την έννοια των όσων είχαν συμβεί το προηγούμενο βράδυ μες στο μαγαζί. Πέντε πτώματα δεν ήταν

λίγο πράμα, ακόμα και γι' αυτούς τους καιρούς που τα κουφάρια είχαν γίνει ντεκόρ στους δρόμους μαζί με τους φανοστάτες και τους κάδους. Για τους τρεις ρεμπεσκέδες τους δικούς μας δεν έδιναν έναν παρά, φτυσιές της κοινωνίας, απόβλητοι και τομάρια, δε θα βρισκόταν άνθρωπος να μην αναστενάξει από ανακούφιση για το ξεπάστρεμά τους. Οι άλλοι δύο ήταν που με φόβιζαν, ανώτερα στελέχη, όλο πόζα κι επιτήδευση, ήταν περιώνυμοι σε κατοχικά γραφεία και επιταγμένα κοσμικά κέντρα, η απουσία τους δε θα αργούσε να γίνει αντιληπτή. Ιδιαίτερα του Γερμανού δημοσιογράφου.

«Λάζαρε!» φώναξα καθώς σήκωνα το κεφάλι μου απ' το γραφείο, πιο βαρύ κι από ταφόπλακα.

Εμφανίστηκε στο πιτς φιτίλι. Απ' έξω από την πόρτα παραφλούσε, σαν πιστό σκυλί. Από τότε που τον μάγεψα, του έδωσα δουλειά και τον έσωσα από την πείνα, ήταν για μένα σαν αρσενική μετεμψύχωση της Πηνελόπης.

«Εδώ είμαι, αφεντικό».

«Μη με λες “αφεντικό”. Τράβα και πάρε μου μια εφημερίδα».

«Ποια εφημερίδα;»

«Ξέρεις να κυκλοφορούν πολλές;» τον ρώτησα σηκώνοντας το κεφάλι μου κι ανάβοντας το πρώτο τσιγάρο της νέας μέρας, που μετά τον τρίλεπτο ύπνο μου μόλις άρχιζε γεμάτη υποσχέσεις· για μπελάδες.

«Όχι...» μουρμούρισε κι έφυγε μορφάζοντας για την ανοησία που ξεστόμισε. Ήξερε από πρώτο χέρι πως σιχαινόμουν τις περιττές ερωτήσεις, κι ακόμα περισσότερο τις περιττές απαντήσεις.

Γύρισε με τη *Νέα Ευρώπη* ανά χείρας, τυλιγμένη ρολό, για να μη φαίνεται ο τίτλος της, θαρρείς κι υπήρχε περίπτωση να κουβαλάει κάποιο διαφορετικό φύλλο. Απογοητεύτηκα, δεν είχαν περάσει ούτε πέντε λεπτά από την κουβέντα μας. Τον κοίταξα επιτιμητικά.

«Από συνήθεια», μου εξήγησε. «Στα χρόνια του Μεταξά, ο κυρ Χαράλαμπος ο μπακάλης μ' έστελνε να του φέρνω το *Ριζοσπάστη*. Με αντάλλαγμα μια καραμέλα κανέλας. Αλλά πάντα μ' έβαζε να τον κρατάω έτσι τυλιγμένο πριν μπω στο μαγαζί του».

«Έξι δευτέρα φύσις», μουρμούρισα ένα από τα ρητά που μας μάθαινε ο παπα-Ευλάμπιος όταν μας τσάκωνε να χαζεύουμε κάποια διαφήμιση μπανιερών και να χαϊδεύουμε τα πουλάκια μας. Προτού μας πλακώσει σε πενήντα ξυλιές και πενήντα γονυκλισίες πάνω σε ρεβίθια που κουβαλούσε πάντα σε ένα πουγκί στην τσέπη του ράσου του σαν υλικό συμμόρφωσης και μετανοίας. Προφανώς για τον παπα-Ευλάμπιο μας έφτανε και μας περισσεύε η μία και μοναδική φύση που μας είχε δώσει ο Κύριος· της εγκρατείας.

Πήρα στα χέρια μου την εφημερίδα και προσπέρασα άρον άρον το πρωτοσέλιδο που ανήγγελλε προκαταβολικά τις νέες περιλάμπρες νίκες των ανίκητων γερμανικών ορδών σε Ανατολικό και Δυτικό Μέτωπο, καθώς και τα επώνυμα άρθρα των γερμανόφιλων καθηγητών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου, που δεν ήταν και λίγοι, κι άνοιξα τη δεύτερη σελίδα, εκεί όπου βρισκόταν πάντα το άρθρο του αρχισυντάκτη, στην προκειμένη περίπτωση του Χανς Φρεχτ. Το σημερινό φύλλο δεν αποτελούσε εξαίρεση. Το άρθρο βρισκόταν εκεί με τον συνήθη βαρύγδουπο και άθλιο τίτλο του:

ΕΒΡΑΙΟΙ, Η ΕΛΕΕΙΝΗ ΑΠΟΦΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ

Ηρέμησα. Τουλάχιστον μέχρι αργά το απόγευμα που άνοιγαν τα γραφεία της σύνταξης, η απουσία του ναζί δημοσιογράφου δε θα γινόταν αντιληπτή. Μπορούσα να κηρύξω λήξη συναγερομού και να ξεκουραστώ με την ησυχία μου μέχρι αργά το βράδυ. Ύστερα, βλέποντας και κάνοντας, δεν ξέρω, δεν είδα, δεν άκου-

σα, η συνήθης στρατηγική για κάτι τέτοιες περιπτώσεις που δεν ήμουν αστυνόμος, αλλά μάρτυρας. Παράτησα την κωλοφυλλάδα κι έβγαλα από το συρτάρι τα φύλλα αναφορών για να ξεμπερδεύω με την υπόθεση που μας έτρεχε άδικα πρωί πρωί στο λιμάνι.

Σήμερα, 1η Μαρτίου 1943, και κατά τις πρώτες πρωινές ώρες, ανεκαλύφθησαν δύο πτώματα ανδρών στον περίβολο του χώρου αποθηκών του λιμένας Θεσσαλονίκης. Η φύσις του εγκλήματος και η θέσις των θυμάτων, αμφότερα αγνώστου ταυτότητος, συνηγορούν αδιάσειστα υπέρ δολοφονιών ζηλοτυπίας και σεξουαλικής φύσεως μεταξύ των δύο εμπλεκομένων. Με δεδομένο το παραπάνω, η υπόθεσις θεωρείται λήξασα και το συμβάν τίθεται στο αρχείο.

Αυτό ήταν. Σούμπερτ θέλοντος και διοικητού επιτρέποντος, τελείωσα μέχρι να πεις κύμινο.

«Μπερεκέτι. Το έβγαλα το μεροκάματο και σήμερα. Τέτοια να έχουμε κάθε μέρα και θα καταφέρω να ανοίξω και δεύτερο καταπάρé μέχρι το καλοκαίρι», μονολόγησα.

Πήρα την αναφορά μου, σηκώθηκα κι ανέβηκα στον τρίτο όροφο, εκεί όπου βρισκόταν ο εγκέφαλος και ιθύνων νους της ευνομίας και της τάξης, ο διοικητής της Γενικής Ασφάλειας Θεσσαλονίκης, Σταύρος Κεντίρης.

Περίμενα κάποια μουρμούρα οπωσδήποτε· ο Κεντίρης ήταν λάτρης της τυπικότητας και της γραφειοκρατίας και ήθελε αναλυτικές και εμπεριστατωμένες αναφορές. Αδύνατο να συνεννοηθούμε σ' αυτό το ζήτημα, το να γράφω σελίδες επί σελίδων για το τι χρώμα ήταν η κιλότα της εκλιπούσης, ή για το πόσο ζύγισαν τα αρχίδια του εκλιπόντος ήταν ο χειρότερος εφιάλτης μου. Ύστερα από κάμποσους μήνες εγκλήσεων και αντεγκλήσεων, όταν

ήρθα με μετάθεση στην υπηρεσία του, καταλήξαμε σε μια σιωπηρή συνθήκη αμοιβαίας υποχώρησης. Έγραφα μια ευπρεπή, αλλά συνοπτική αναφορά και τα υπόλοιπα του τα εξηγούσα διά ζώσης και με όσες λεπτομέρειες τραβούσε η αρρωστημένη αστυνομική ψυχούλα που κρυβόταν μέσα σε κείνο το τσουρούτικο αλλά νευρώδες σώμα. Κακό βέβαια, γιατί και την πολυλογία σιχαινόμουν, αλλά στις δεδομένες περιστάσεις ήταν το λιγότερο κακό.

«Είναι μόνος;» ρώτησα τον βλογοιοκομμένο γραμματέα που φυλούσε σαν Κέρβερους την πόρτα της απόλυτης εξουσίας.

«Δεν έχει έρθει. Πριν από δύο ώρες που του τηλεφώνησα ήταν ακόμα στο σπίτι».

Κοίταξα το ρολόι μου. Μεσημέριαζε. Περασμένες δώδεκα. Λήξη του απαγορευτικού εξόδου. Ώρα να την κοπανήσω.

«Είναι η αναφορά μου για το πρωινό συμβάν στο λιμάνι», είπα και πέταξα το φύλλο του χαρτιού πάνω στο γραφείο του.

«Όμορφα», μουρμούρισε ο γραμματέας καριέρας και κωλογλείφτης περιωπής κοιτάζοντας τις πέντε αράδες. «Χαρές που θα κάνει μόλις έρθει και τη διαβάσει...»

Προσπέρασα το σχόλιο κι επικέντρωσα στην ουσία. «Πότε θα έρθει;»

Ανασήκωσε τους ώμους κι έχωσε την αναφορά μου στο φάκελο με τα «προς ενέργειαν». «Σιγά μη μου δώσει αναλυτική αναφορά», είπε και γέλασε με το ατυχές λογοπαίγνιό του.

«Είχαμε τίποτε άλλο;» ρώτησα όσο πιο αδιάφορα μπορούσα γι' αυτό που μου έκαιγε το μυαλό.

«Κάτι συμπλοκές στο Μοδιάνο, στα χασαπιά».

«Υπάρχουν ακόμα χασαπιά στο Μοδιάνο; Τι πουλάνε;»

«Κουνέλια», απάντησε γελώντας.

«Κουνέλια; Πού τα βρίσκουν;»

«Έχεις δει πόσο λίγες γάτες κυκλοφορούν στους δρόμους και στα κεραμίδια της πόλης;»

«Κατάλαβα», έκανα κουρασμένα, χαιρέτησα και στράφηκα να φύγω. Η Έμμα θα είχε πλαντάξει από την αγωνία της περιμένοντάς με στο σπίτι ολομόναχη από χθες το βράδυ.

«Α... Και κάτι άλλο».

«Άσε, για τις χελώνες ξέρω, τις έχω δει να τις πουλάνε για σούπα».

«Για τους τρεις ταγματασφαλίτες, όμως; Ξέρεις;»

Μαρμάρωμα και άμεση επιστροφή. «Τι εννοείς;»

«Τσιγαράκι;» ρώτησε χαμογελώντας με νόημα.

Έβγαλα το πακέτο «Ματσάγγος» και του το πέταξα πάνω στο τραπέζι. Το πήρε, έβγαλε ένα, το άναψε, ρούφηξε απολαυστικά τον καπνό, πέταξε το πακέτο μες στο συρτάρι του και με κοίταξε όλο συγκατάβαση. «Τρεις ταγματασφαλίτες νεκροί χθες το βράδυ. Εκτελεσμένοι».

«Πού τους έφαγαν;» ρώτησα προσπαθώντας να κρύψω την αγωνία μου.

«Άγνωστο. Μάλλον στο δρόμο».

«Εκεί βρέθηκαν;» ρώτησα δήθεν παραξενεμένος.

«Όχι. Κοντά στον σιδηροδρομικό σταθμό, δίπλα στο γκέτο των Εβραίων, σε ένα λάκκο με παλιό ασβέστη. Μαζί με μια προκήρυξη του ΕΑΜ. Φως φανάρι ότι τους ξεπάστρεψαν τα κουμόνια».

«Ωραία...»

«Γιατί τόση χαρά, Ασλάνογλου;»

«Γιατί δεν είχα καμιά όρεξη να τρέχω τώρα και γι' αυτούς τους πούστηδες», εξήγησα αποκρύπτοντας την εμφανή μου ανακούφιση. «Δύο είναι ήδη πολλοί για μια μέρα».

Μέρες του 1943. Μέρες Κατοχής.

Στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης, δυο παράξενα πτώματα.

Ο αστυνόμος Ασλάνογλου τα κοιτάζει ανέκφραστος.

Γύρω απ' το λιμάνι, στο κέντρο και στις συνοικίες της Σαλονίκης, κόλαση. Μουλωχτοί φόνοι και βόμβες που σκάνε οπουδήποτε χωρίς προειδοποίηση. Σφαίρες σε σβέρκους στα καλά καθούμενα μες στη μέση του δρόμου κι εκτελέσεις εν ψυχρώ με μια απόφαση κομματικής ολομέλειας.

Κομμουνιστές και ταγματασφαλίτες σφάζονται στους δρόμους. Το ΚΚΕ δημιουργεί την οργάνωση εκτελεστών του, την ΟΠΛΑ. Οι ταγματασφαλίτες συλλαμβάνουν, βασανίζουν κι εκτελούν αδιακρίτως, αρκεί να υπάρχει λεία.

Τα Ες Ες τραβάνε τους Εβραίους στα γκέτο και τους φορτώνουν στα τρένα για τα κρεματόρια. Ξύλο και βασανιστήρια, λειψό φαγητό κι ελάχιστος ύπνος. Πλιάτσικα και λεηλασίες σε συναγωγές, σε μαγαζιά, σε σπίτια, σε νεκροταφεία.

Φόβος, φόβος παντού κι ένας προγραμμαμένος έρωτας που προσπαθεί να αντέξει, να κρυφτεί, να ζήσει.

Μέρες του 1943. Μέρες Κατοχής.

Στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης, δυο παράξενα πτώματα.

Ο αστυνόμος Ασλάνογλου απορεί: *Τι νόημα έχει να προσπαθεί κανείς να τηρήσει το νόμο μέσα σ' ένα ρημαγμένο κόσμο ομαδικής παραφροσύνης;*



ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

ΤΑΤΟΪΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550

www.psichogios.gr • e-mail: info@psichogios.gr

ISBN 978-960-496-086-6



ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 09073

ΔΙΑΒΑΣΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΓΙΑΤΙ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ